

Kamila RADLIŃSKA*

PANDEMIA COVID-19 IMPLIKACJE DLA POLSKIEGO RYNKU PRACY

Zarys treści: COVID-19 jest szokiem egzogenicznym wpływającym na funkcjonowanie gospodarek światowych i ich rynków pracy. Kraje europejskie w przeszłości wielokrotnie były poddawane szokom zewnętrznym, jednak zazwyczaj miały one charakter ekonomiczny. W marcu 2020 roku gospodarki zostały dotknięte gwałtownym wstrząsem zewnętrznym, jednak z uwagi na inne niż dotychczas przyczyny występowania szoku reakcja gospodarek jest odmienna. Natychmiast po ogłoszeniu przez Światową Organizację Zdrowia stanu pandemii, rządy większości krajów na świecie wydały decyzje administracyjne, których celem było zatrzymanie gospodarek. Decyzje te spowodowały zaburzenia w funkcjonowaniu rynków pracy. Gwałtowne decyzje spowodowały wzrost bezrobocia i bierności zawodowej oraz ingerowały w relacje pracownik-pracodawca. Rządy chcąc łagodzić negatywne skutki szoku COVID-19 wprowadziły rozwiązania oszczędnościowe dla przedsiębiorstw. W Polsce mechanizm reakcji na szok zewnętrzny marca 2020 roku przebiegał podobnie jak w pozostałych gospodarkach Unii Europejskiej. Jednak wydaje się, że polski rynek pracy cechuje się większą odpornością, przez co skutki kryzysu wywołanego pandemią nie są tak dotkliwie odczuwalne. Celem głównym artykułu jest ocena sytuacji na polskim rynku pracy podczas pandemii COVID-19. Zasadnicze pytanie badawcze sformułowano w postaci, czy pandemia COVID-19 zmieniła sytuację na rynku pracy w Polsce w I i II kw. 2020 roku i jeśli tak, to które ze wskaźników rynku pracy zareagowały najsilniej. Badanie empiryczne obejmuje analizę porównawczą podstawowych wskaźników opisujących funkcjonowanie polskiego rynku pracy podczas pandemii COVID-19. Do określenia zmian sytuacji na rynku pracy w Polsce wykorzystano wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) o liczbie aktywnych i biernych zawodowo oraz ich szczegółowe charakterystyki. Źródłem informacji o liczbie aktywnych i biernych zawodowo były bazy GUS i uzupełniająco Eurostat. Okres badania empirycznego obejmował zasadniczo I i II kw. 2020 r.

Słowa kluczowe: rynek pracy, szok egzogeniczny, pracujący, COVID-19, Polska.

* Wydział Nauk Ekonomicznych, Politechnika Koszalińska

Wprowadzenie

11 marca 2020 roku Światowa Organizacja Zdrowia ogłosiła, że choroba COVID-19 może być określana mianem pandemii¹. Wirus wywołujący chorobę cechuje się dużą agresywnością i szybko „przechodzi z człowieka na człowieka”². W tej sytuacji zalecono utrzymywanie dystansu społecznego oraz nadzwyczajne środki ostrożności w kontaktach międzyludzkich. Rządy większości krajów w Europie i na świecie podjęły decyzje administracyjne, które miały zabezpieczyć utrzymania reżimu sanitarnego w społeczeństwie. Jednak ich skutki doprowadziły do gwałtownych zmian społeczno-gospodarczych³, spowodowały spowolnienie lub zatrzymanie produkcji i konsumpcji⁴, zakłóciły funkcjonowanie rynków pracy, wywołały niepokój wśród osób pracujących⁵.

Choroba COVID-19 to choroba zakaźna wywoływana przez nowo odkrytego koronawirusa. Większość osób zarażonych wirusem doświadcza łagodnych lub umiarkowanych chorób układu oddechowego. Najlepszym sposobem zapobiegania lub spowolnienia przenoszenia wirusa jest dokładne poinformowanie o wirusie i możliwościach jego rozprzestrzenia. W kategoriach gospodarki COVID-19 może być definiowany jako ostre zróżnicowane sezonowo wyhamowanie działalności gospodarczej w reakcji na silny szok epidemiczny i wynikające z niego daleko idące decyzje administracyjne⁶. Konsekwencje wyhamowania działalności gospodarczej mają charakter

¹ World Health Organization. *Coronavirus disease 2019 (COVID-19)*, Situation Report, 82, 2020.

² Wirus przenosi się z człowieka na człowieka w promieniu 3-6 stóp poprzez przenoszenie kropelek z dróg oddechowych. T. Galbadage, B. M. Peterson, R. S. Gunasekera, *Does COVID-19 Spread Through Droplets Alone?*, *Frontiers in Public Health*, 8, 2020, art. 163.

³ F. D. Blau, J. Koebe, P. A. Meyerhofer, *Who are the Essential and Frontline Workers?*, *National Bureau of Economic Research*, 2020, No. 27791, s. 7.

⁴ X. Yu, C. Liu, H. Wang, J. H. Feil, *The impact of COVID-19 on food prices in China: evidence of four major food products from Beijing, Shandong and Hubei Provinces*, *China Agricultural Economic Review*, Central Bank Communication Design, Working Paper Series, 2020, No. 023, s. 448-451.

⁵ O. Coibion, Y. Gorodnichenko, M. Weber, *Labor markets during the covid-19 crisis: A preliminary view*, *National Bureau of Economic Research*, 2020, No. 27017, s. 8-10; J. Gardawski, M. Lissowska, P. Maszczyk, R. Rapacki, A. Sulejewicz, R. Towalski, *Ścieżki rozwojowe krajów i regionów Europy Środkowo-Wschodniej*, (w:) *Raport SGH i Forum Ekonomicznego*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa, 2020, s. 42.

⁶ A. Wojtyna, *O niektórych próbach zrozumienia istoty i skutków obecnego kryzysu*, *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego*, 2020, 3(90), s. 45-46.

typowych szoków ekonomicznych tj. szoków popytowych, podażowo-cenowych, finansowych, który wywołany jest szokiem pierwotnym o charakterze pozaekonomicznym. Wpływ szoku wywołanego stanem pandemii 2020 roku spowodował natychmiastowe i wydaje się trwałe zmiany na rynku pracy.

Celem artykułu jest ocena sytuacji na polskim rynku pracy podczas pandemii COVID-19. Zasadnicze pytanie, na które starano się odpowiedzieć dotyczyło: czy pandemia COVID-19 zmieniła sytuację na rynku pracy w Polsce i jeśli tak to które ze wskaźników rynku pracy zareagowały najsilniej. Zakres przedmiotowy badania empirycznego obejmuje analizę i ocenę zmian wskaźników charakteryzujących rynek pracy. Podstawowe dane o rynku pracy w Polsce obejmowały informację o liczbie aktywnych i biernych zawodowo oraz ich charakterystyki szczegółowe. Do określenia zmian sytuacji na polskim rynku pracy wykorzystano wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) publikowane przez Główny Urząd Statystyczny (GUS). Okres badania empirycznego zasadniczo odnosił się do I i II kw. 2020 roku.

COVID-19 implikacje dla rynku pracy

Skutki społeczno-gospodarcze wywołane COVID-19 są wynikiem wyboru pomiędzy silniejszą recesją gospodarczą, a zwiększoną skalą pandemii. COVID-19 oznacza nieobserwowany dotychczas szok egzogeniczny. Prognozy Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW) wskazują, że gospodarka światowa zmniejszy się w 2020 roku średnio o -3% . W 2021 roku należy spodziewać się wzrostu na poziomie $5,8\%$. Analogiczne szacunki odnoszą się do PKB poszczególnych krajów. Dla Polski, zakłada się, że wzrost PKB wyniesie $-4,6\%$ w 2020 roku, a w 2021 roku $+4,2\%$ ⁷. Jednak faktyczne, skutki pandemii są trudne do przewidzenia, ponieważ obarczone są znaczną niepewnością w zakresie przewidywania ścieżek rozwoju pandemii, skuteczności działań w poszukiwaniu szczepionki i terapii, uwzględnienia efektów zmiany w strukturze wydatków. Dlatego analizy w tym zakresie wydają się szczególnie przydatne.

Cechą charakteryzującą kryzys społeczno-gospodarczy wywołany przez COVID-19 jest natychmiastowe spowolnienie lub całkowite zatrzymanie produkcji i konsumpcji. W konsekwencji następuje całkowita zmiana sytuacji na rynku pracy. Gwałtowność skutków będących wynikiem rozprzestrzeniania się COVID-19 nie dała czasu na łagodne dostosowanie rynków pracy do nowej

⁷ *The Great Lockdown. World Economic Outlook Reports*, IMF World Economic Outlook, April 2020.

sytuacji⁸. Ponadto, specyfiką kryzysu jest silne zróżnicowanie sektorowe⁹. Podstawowymi sektorami dotkniętymi pandemią są sektory: zdrowia oraz handlu detalicznego, transportu, usług związanych z kontaktem osobistym z klientami tj. hoteli i turystyki, salonów fryzjerskich i kosmetycznych, rekreacji, siłowni i sal gimnastycznych, sportu zawodowego i amatorskiego, instytucji i wydarzeń kulturalnych, konferencji i uroczystości religijnych. Sektory, które doświadczyły spadku przychodów są szczególnie wrażliwe na skutki pandemii. Zazwyczaj nie jest możliwe ich ucyfrowienie, w mniej wrażliwych, następuje zmiana organizacji pracy m.in. praca zdalna i bezkontaktowa sprzedaż m.in. handel internetowy, telenauka i szkolenia.

Kraje europejskie zareagowały natychmiast na szok wywołany pandemią. W większości krajów sposobem na spowolnienie rozprzestrzeniania się COVID-19 było administracyjne i natychmiastowe zatrzymanie gospodarki, powodując w ten sposób konsekwencje większe niż skutki globalnego kryzysu 2008 roku. W Polsce rozprzestrzenienia się wirusa spowodowało podobne działania. Przedsiębiorstwa dostosowały funkcjonowanie do kwarantanny i decyzji administracyjnych. Całkowite lub częściowe zamknięcie przedsiębiorstw skutkowało zmianami sytuacji na rynku pracy. Przejawem jest zmniejszenie zatrudnienia z równoczesnym wzrostem niepełnego zatrudnienia oraz w niewielkim zakresie wzrostem standardowego bezrobocia – co było wynikiem tego, że rząd w Polsce czasowo przejął ciężar utrzymania zatrudnienia.

Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, nazywana Ustawą o COVID-19¹⁰ zapewnia rozwiązania oszczędnościowe dla polskich przedsiębiorców, którzy w wyniku pandemii COVID-19 doświadczyli zmniejszonych obrotów (o 15% lub 25% w zależności od okresu będącego podstawą kalkulacji). Przedsiębiorcy zostali uprawnieni m.in. do obniżenia

⁸ J. Gardawski, M. Lissowska, P. Maszczyk, R. Rapacki, A. Sulejewicz, R. Towalski, *Ścieżki rozwojowe krajów i regionów Europy Środkowo-Wschodniej*, (w:) *Raport SGH i Forum Ekonomicznego*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa, 2020, s. 35.

⁹ E. Forsythe, L. B. Kahn, F. Lange, D. Wiczer, *Labor demand in the time of COVID-19: Evidence from vacancy postings and UI claims*, *Journal of Public Economics*, 2020, 189, 104238, s. 2-3; F. D. Blau, J. Koebe, P. A. Meyerhofer, *Who are the Essential and Frontline Workers?*, National Bureau of Economic Research, 2020, No, 27791, s. 7.

¹⁰ Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. 2020 poz. 374).

wynagrodzenia do 50% w okresie przestoju i uzyskaniu dofinansowania obniżonych wynagrodzeń w wysokości 50% minimalnego wynagrodzenia ustawowego. Mają prawo zmniejszyć czas pracy zatrudnionych do 20% i uzyskać dofinansowanie do ich wynagrodzenia w wysokości do 40% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej. Od czerwca 2020 roku, ponadto mogą ubiegać się o dofinansowanie wynagrodzeń pracowników nie objętych przestojem lub planem skrócenia czasu pracy. Pracodawcy mają prawo do nakazania pracownikom wykorzystania zaległego urlopu. Wymienione i pozostałe rozwiązania oszczędnościowe miały duże znaczenie dla polskiego rynku pracy. Konsekwencją jest relatywnie dobra sytuacja na polskim rynku pracy. Podstawowe wskaźniki rynku pracy na koniec II kw. 2020 roku wskazywały niewielką negatywną reakcję na szok wywołany COVID-19.

Dane i źródła danych

Celem artykułu jest ocena sytuacji na polskim rynku pracy podczas pandemii COVID-19. Przedmiotem zainteresowania jest odpowiedź na główne pytanie, czy pandemii COVID-19 zmieniła sytuację na rynku pracy w Polsce. Szczegółowej analizie podlegają wskaźniki rynku pracy, które zareagowały najsilniej na szok epidemiczny. Badania obejmują przede wszystkim populację osób pracujących w Polsce w I i II kw. 2020 roku.

Opracowanie bazuje na danych statystycznych GUS i obejmuje wyniki badania BAEL dotyczące liczby i struktury osób aktywnych i biernych zawodowo według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL). Na ludność aktywną zawodowo składały się osoby w wieku 15 lat i więcej uznwane za pracujące lub bezrobotne, zgodnie z definicjami BAEL¹¹. Natomiast ludność bierna zawodowo to wszystkie osoby w wieku 15 lat i więcej, które nie zostały zakwalifikowane jako bezrobotne lub pracujące. Metodologia i organizacja BAEL oparta jest na zaleceniach Międzynarodowej Organizacji Pracy w odniesieniu do badań siły roboczej. Badanie BAEL przeprowadzane jest kwartalnie metodą reprezentacyjną, polegającą na zastąpieniu badania pełnego badania częściowym realizowanym na próbie losowej umożliwiającej uogólnienie wyników badania na populację generalną. Metodologia zastosowana przy gromadzeniu i opracowywaniu danych BAEL sprawia, że występują rozbieżności pomiędzy wartościami podawanymi Powiatowe Urzędy Pracy oraz Eurostat. Do formułowania wniosków poza publikacjami GUS służą publikacje Eurostat.

¹¹ Zeszyt metodologiczny. Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2018, s. 21-28.

Do oceny sytuacji na polskim rynku pracy wykorzystano podstawowe miary charakteryzujące rynek pracy, uzupełnione o informacje związane z wpływem COVID-19. GUS do standardowego kwestionariusza BAEL w drugiej połowie marca 2020 roku wprowadził dodatkowe pytania o ocenie wpływu COVID-19 na sytuację respondentów¹². Dane wykorzystane do badania pochodzą z publikacji i baz danych GUS. Okres analizy odnosił się do I i II kw. 2020 roku.

Wyniki badania

W marcu 2020 roku uwarunkowania polskiego rynku pracy uległy gwałtownej zmianie. Powodem były przede wszystkim ograniczenia administracyjne wynikające z konieczności zachowania dystansu społecznego w miejscu pracy oraz zatrzymania lub znacznego ograniczenia działalności wybranych branż. Reakcja polskiego rządu była typowa dla większości krajów Unii Europejskiej¹³. Rząd wprowadził ograniczenia społeczne, zostały zamknięte szkoły i uczelnie, zaczęły obowiązywać wytyczne w zakresie wymogów sanitarnych dla prowadzenia działalności gospodarczej przedsiębiorstw. Ograniczenia w sferze społecznej oraz sytuacja epidemiczna Polski zaburzyły rozmiar i strukturę popytu na dobra i usługi, co dodatkowo negatywnie wpłynęło na funkcjonowanie rynku pracy. Na wprowadzeniu restrykcji ucierpiała cała gospodarka, jednak najbardziej branże: turystyka, sektor kultury i sztuki. W branżach tych decyzje administracyjne w pierwszych miesiącach całkowicie zakazały prowadzenia działalności, a w późniejszym okresie znacznie ją ograniczyły. Negatywne skutki COVID-19 były odczuwalne także w branży sprzedaży artykułów niespożywczych¹⁴.

Biorąc pod uwagę standardowe wskaźniki określające sytuację na rynku pracy tj. wskaźnik aktywności i bierności zawodowej, liczbę pracujących i bezrobotnych oraz stopę bezrobocia można sformułować ogólne wnioski. Liczba ludności aktywnej zawodowo zmniejszyła się, przy równoczesnym wzroście liczby biernych zawodowo. W II kwartale 2020 roku liczba ludności aktywnej zawodowo w wieku 15 lat i więcej wyniosła 16.801 tys. osób i była

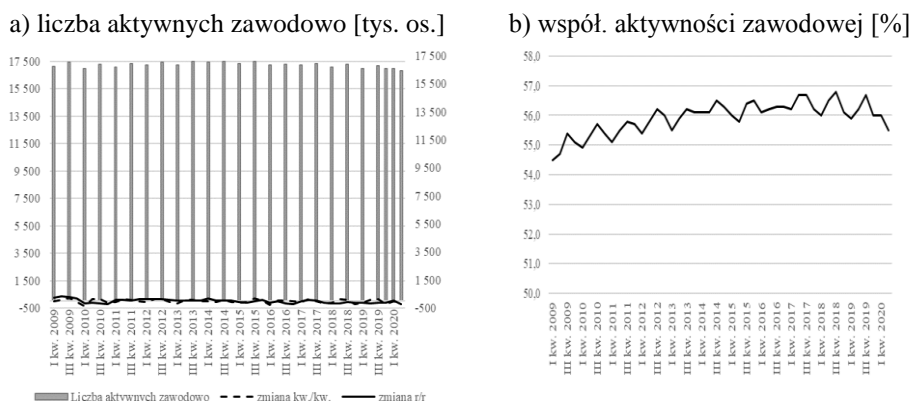
¹² Informacja o rynku pracy w pierwszym kwartale 2020 roku (dane wstępne), Główny Urząd Statystyczny, 26.05.2020.

¹³ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady Europejskiego Banku Centralnego, Europejskiego Banku Inwestycyjnego i Eurogrupy. Skoordynowana reakcja gospodarcza na epidemię COVID-19, Bruksela, 13.3.2020, COM(2020) 112 final, s. 13-14.

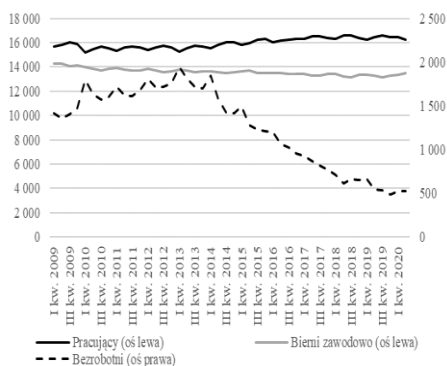
¹⁴ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów. Turystyka i transport w 2020 i dalszej przyszłości, Bruksela, 13.5.2020, COM(2020), 55 final, s. 1-2.

niższa o 153 tys. osób (-0,9%) niż liczba aktywnych zawodowo w I kwartale 2020 roku. Ponadto, dokonując porównań z II kwartałem 2019 roku zauważa się, że liczba ludności aktywnej zawodowo była mniejsza o 230 tys. osób. Współczynnik aktywności zawodowej w II kwartale 2020 roku wyniósł 55,5% był mniejszy w porównaniu z I kwartałem 2020 roku oraz II kwartałem ubiegłego roku odpowiednio o: 0,5 i 0,7 punkta procentowego. Jednocześnie obserwuje się wzrost liczby osób biernych zawodowo w porównaniu do I kwartału 2020 roku o 137 tys. osób tj. +1,0% oraz w porównaniu do II kwartału 2019 roku o 217 tys. osób tj. +1,6%. Zmniejszenie liczby aktywnych zawodowo związane było przede wszystkim ze zmianami liczby pracujących, liczba bezrobotnych w analizowanym okresie utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Osoby pracujące stanowiły w II kwartale 2020 roku 53,8% ludności w wieku 15 lat i więcej. Liczba pracujących wyniosła 16 274 tys. osób, co oznaczało zmniejszenie o 151 tys. osób w odniesieniu do I kwartału 2020 roku i 210 tys. osób w odniesieniu do wartości z II kwartału 2019 roku. Zatem, można wnioskować, że zmniejszenie liczby pracujących było związane z zwiększeniem liczby biernych zawodowo i mniejszym stopniu liczby bezrobotnych. Może to być konsekwencją sytuacji epidemicznej związanej z rozprzestrzenianiem się choroby COVID-19 i wynikać z konieczności zachowywania dystansu społecznego, ograniczeń w funkcjonowaniu przedsiębiorstw, obaw społecznych. Ponadto, zamknięcie szkół i wprowadzenie nauczania zdalnego spowodowało konieczność przejęcia przez rodziców opieki nad dziećmi, co ograniczyło możliwość aktywnego poszukiwania pracy.

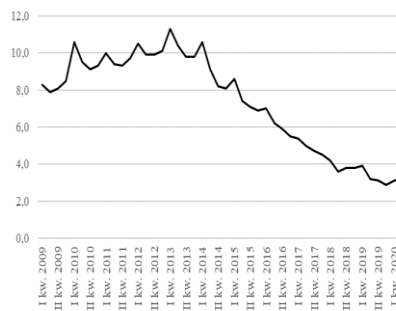
Wykres 1. Sytuacja na rynku pracy w Polsce w okresie I kw. 2009 – II kw. 2020

c) liczba pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo [tys. os.]

d) stopa bezrobocia wg. BAEL [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Bank Danych Lokalnych GUS, www.bdl.stat.gov.pl (dostęp: 30.09.2020).

Pojawiły się także nowe przyczyny nieposzukiwania pracy przez osoby bierne zawodowo m.in. przyczyny bezpośrednio związane z pandemią COVID-19, brak wiary w znalezienie odpowiedniej pracy w związku z zagrożeniem epidemicznym. Poziom i tendencje zmian podstawowych parametrów rynku pracy przedstawione zostały na wykresie 1.

Informacje zaprezentowane na wykresie 1 wskazują na relatywnie niewielkie negatywne zmiany jakie dokonały się na rynku pracy w pierwszych dwóch kwartałach 2020 roku i nie oddają w pełni sytuacji wynikającej z pandemii COVID-19. Ustawa o COVID-19¹⁵ zapewniła rozwiązania dla pracodawców, które uchroniły rynek pracy od grupowych zwolnień. Zaproponowano rozwiązania m.in. dofinansowanie obniżonych wynagrodzeń pracowników objętych przestojem lub planem skrócenia czasu pracy, zwolnienia ze składek na ubezpieczenia społeczne, prawa do negocjowania wynagrodzeń z pracownikami.

Jednak ogłoszony stan epidemiczny wpłynął na sytuację osób pracujących, m.in.:

- osób, które w badanym tygodniu posiadały pracę, ale z różnych przyczyn jej nie wykonywały,
- osób, które w badanym tygodniu pracowały krócej niż zwykle z powodów związanych z zakładem pracy.

¹⁵ Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. 2020 poz. 374).

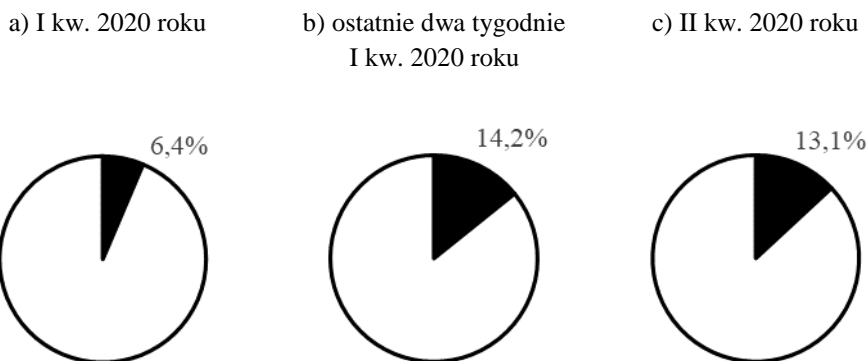
Konsekwencją pandemii był skokowy wzrost odsetka pracujących, którzy nie wykonywali pracy, przy czym najczęstszym powodem niewykonywania pracy była przerwa działalności zakładu pracy z powodu COVID-19 – 675 tys. osób tj. 34,4% ogółu pracujących, którzy w badanym tygodniu z różnych przyczyn nie wykonywały pracy. Istotnym czynnikiem nie wykonywania w badanym tygodniu pracy była opieka nad dziećmi. Jeszcze większe zmiany dotyczyły grupy pracujących, którzy w badanym tygodniu pracowali krócej niż zwykle z powodów związanych z zakładem pracy. W II kwartale 2020 roku liczba takich osób wzrosła z 207 tys. osób w I kwartale 2020 roku do 513 tys. osób. Charakterystyka sytuacji wybranych grup pracujących została zaprezentowana w tabeli 1.

Tabela 1. Pracujący, którzy w badanym tygodniu z różnych przyczyn nie wykonywali pracy oraz Pracujący, którzy w badanym okresie pracowali krócej niż zwykle z powodów związanych z zakładem pracy – Polska, stan na II kw. 2019 r., I kw. 2020 r., II kw. 2020 r. (tys. os.)

	II kw. 2019	I kw. 2020	II kw. 2020
Pracujący, którzy w badanym tygodniu z różnych przyczyn nie wykonywali pracy (w tym z powodu „koronawirusa”)	1024	1336.	1962 (1221)
Pracujący, którzy w badanym tygodniu pracowali krócej niż zwykle z powodów związanych z zakładem pracy (w tym z powodu „koronawirusa”)	18	138	513 (504)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Informacja o rynku pracy w drugim kwartale 2020 roku (dane wstępne), GUS 2020, www.stat.gov.pl, (dostęp: 30.09.2020).

Pandemia COVID-19 wywarła także znaczny wpływ na wybór miejsca wykonywania pracy przez pracowników. W II kwartale 2020 roku liczba osób wykonujących pracę w domu wyniosła 2124 tys. osób i stanowiło to 13,1% ogółu pracujących, przeważająca większość przeniesienia miejsca pracy do domu wynikała z sytuacji epidemicznej. W I kw. 2020 roku 71,8% pracowników wykonujących pracę w domu oraz w II kwartale 2020 roku – 72,5% ogółu pracujących w domu za bezpośredni powód jej wykonywania w domu podała zagrożenie COVID-19. Wykres 2 prezentuje odsetek pracujących wykonujących pracę w domu w ogólnej liczbie pracujących w I i II kwartale 2020 roku.

Wykres 2. Praca wykonywana w domu w Polsce w 2020 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Informacja o rynku pracy w drugim kwartale 2020 roku (dane wstępne), GUS 2020, www.stat.gov.pl, (dostęp:30.09.2020).

W lipcu 2020 roku Eurostat¹⁶ opublikował uzupełniające wskaźniki charakteryzujące rynki pracy w Unii Europejskiej w okresie pandemii COVID-19. Zaproponowane wskaźniki bazują na badaniu BAEL i uzupełniają informację o sytuacji unijnych rynków pracy w okresie koronawirusa. Dodatkowe wskaźniki odnoszą się do zbiorowości w wieku 20-64 lata i obejmują m.in. nieobecność w pracy z podziałem na przyczyny. Kategoria Nieobecność w pracy dotyczy osób zatrudnionych, które były nieobecne w pracy, ale względem których istniało formalne przywiązanie do pracy, na przykład osoby te otrzymywały wynagrodzenia oraz co ważne miały od pracodawcy zapewnienie powrotu do pracy lub uzgodniona z nimi była data powrotu do pracy. Nieobecność w pracy może nastąpić z wielu powodów, wśród których są urlopy, choroba, zwolnienia czasowe tj. przerwa w działalności zakładu pracy. Za nieobecność z powodu przerwy w działalności zakładu pracy uznaje się osoby zatrudnione, które mają zapewniony powrót do pracy w okresie 3 miesięcy lub otrzymują od pracodawcy minimum 50% swojego przeciętnego wynagrodzenia.

W Polsce w II kw. 2020 roku 1878 tys. osób nie wykonywało pracy i ich liczba była wyższa o 575 tys. osób w porównaniu do I kw. 2020 roku oraz 869 tys. osób w porównaniu do II kw. 2019 roku. Już ogólna tendencja zmian

¹⁶ EU labour market in the first quarter 2020. Absences from work at record high. Sharp drop in hours worked, Newsrelease euroindicator, Eurostat (2020), <https://ec.europa.eu/Eurostat/documents>, (dostęp: 30.09.2020).

może wskazywać na negatywny wpływ COVID-19 na sytuację osób pracujących. Tabela 2 przedstawia zjawisko nieobecności w pracy według głównych przyczyn niewykonywania pracy w badanym tygodniu.

Tabela 2. Nieobecność w pracy według głównych przyczyn niewykonywania pracy w badanym tygodniu w Polsce – stan na II kw. 2019 r., I kw. 2020 r., II kw. 2020 r. (tys. os.)

	II kw. 2019	I kw. 2020	II kw. 2020
Przerwa w działalności zakładu pracy	7	198	639
Urlop wypoczynkowy	366	331	261
Choroba	265	343	349
Pozostałe powody niewykonywania pracy	371	431	629

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Informacja o rynku pracy w drugim kwartale 2020 roku (dane wstępne), GUS 2020, www.stat.gov.pl, (dostęp: 30.09.2020).

Osoby pracujące niewykonyujące pracy w badanym tygodniu najczęściej za bezpośrednią przyczynę nieobecności w pracy wskazywały przerwę w działalności zakładu pracy – czasowe zwolnienie. Ta grupa pracujących niewykonyujących pracy cechowała się także największym wzrostem kwartał do kwartału, jak również rok do roku. Najradszą przyczyną niewykonywania pracy był urlop wypoczynkowy i ta przyczyna wykazywała tendencję malejącą zarówno w odniesieniu do I kw. 2020 roku, jak i do II kw. 2019 roku.

Analiza przyczyn niewykonywania pracy daje pełniejszy obraz sytuacji na rynku pracy podczas pandemii oraz może wskazywać możliwe kierunki zmian w kolejnych kwartałach.

Podsumowanie

Wyniki prowadzonych analiz wskazują, że:

- pandemia COVID-19 wpłynęła negatywnie na funkcjonowanie rynku pracy w Polsce,
- na polskim rynku pracy zmniejszenie liczby pracujących, będącym negatywnym skutkiem pandemii COVID-19, było rekomensowane wzrostem liczby ludności biernej zawodowo, i relatywnie w mniejszym zakresie liczby bezrobotnych,
- na polskim rynku pracy zauważa się tendencję do zwiększenia niepełnego wykorzystania zasobu pracy – skokowo rośnie liczba nieobecności w pracy z powodu przerw w działalności zakładu pracy,
- w okresie pandemii COVID-19 obserwuje się zmiany organizacji pracy tj. większy odsetek pracujących wykonuje swoją pracę w domu.

Na podstawie uzyskanych wyników można stwierdzić, że skutki kryzysu COVID-19 w Polsce w odniesieniu do rynku pracy wydają się być mniej dotkliwie, niż wstępnie szacowano. Rozwiązania zaproponowane przez rząd skutecznie wzmocniły odporność polskiego rynku pracy podczas pandemii kornawirusa. Jednak odłożone w czasie skutki szoku COVID-19 mogą zmienić całkowicie tendencje obserwowane w I i II kw. 2020 roku. Bowiem część z obserwowanych w I i II kw. 2020 roku zmian może mieć charakter trwały, a część wyłącznie przejściowy. Na długookresowe oceny odporności polskiego rynku pracy trzeba będzie poczekać. Jednak nawet krótkookresowe i fragmentaryczne analizy wpływu COVID-19 na rynek pracy w Polsce wydają się uzasadnione i potrzebne.

Bibliografia

1. F. D. Blau, J. Koebe, P.A. Meyerhofer, *Who are the Essential and Frontline Workers?*, National Bureau of Economic Research, 2020, No. 27791, s. 1-13.
2. O. Coibion, Y. Gorodnichenko, M. Weber, *Labor markets during the covid-19 crisis: A preliminary view*, National Bureau of Economic Research, 2020, No. 27017, s. 1-15.
3. EU labour market in the first quarter 2020. Absences from work at record high. Sharp drop in hours worked, Newsrelease euroindicator, Eurostat (2020), <https://ec.europa.eu/Eurostat/documents>, (dostęp: 30.09.2020).
4. E. Forsythe, L.B. Kahn, F. Lange, D. Wiczer, *Labor demand in the time of COVID-19: Evidence from vacancy postings and UI claims*, Journal of Public Economics, 2020, 189, 104238, s. 1-7.
5. T. Galbadage, B. M. Peterson, R.S. Gunasekera, *Does COVID-19 Spread Through Droplets Alone?*, Frontiers in Public Health, 8, 2020, art. 163.
6. J. Gardawski, M. Lissowska, P. Maszczyk, R. Rapacki, A. Sulejewicz, R. Towalski, *Ścieżki rozwojowe krajów i regionów Europy Środkowo-Wschodniej*, (w:) *Raport SGH i Forum Ekonomicznego*, Szkołą Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa, 2020, s. 1-45.
7. *The Great Lockdown. World Economic Outlook Reports*, IMF World Economic Outlook, April 2020.
8. Informacja o rynku pracy w pierwszym kwartale 2020 roku (dane wstępne), Główny Urząd Statystyczny, 26.05.2020.
9. Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Banku Centralnego, Europejskiego Banku Inwestycyjnego i Eurogrupy. Skoordynowana reakcja gospodarcza na epidemię COVID-19, Bruksela, 13.3.2020, COM(2020) 112 final.

10. Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów. Turystyka i transport w 2020 i dalszej przyszłości, Bruksela, 13.5.2020, COM(2020), 55 final.
11. Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. 2020 poz. 374).
12. A. Wojtyna, *O niektórych próbach zrozumienia istoty i skutków obecnego kryzysu*, Biuletyn Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, 2020, 3(90), s. 43-52.
13. World Health Organization. *Coronavirus disease 2019 (COVID-19)*, Situation Report, 82, 2020.
14. Zeszyt metodologiczny. Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2018.
15. X. Yu, C. Liu, H. Wang, J. H. Feil, *The impact of COVID-19 on food prices in China: evidence of four major food products from Beijing, Shandong and Hubei Provinces*, China Agricultural Economic Review, Central Bank Communication Design, Working Paper Series, 2020, No. 023, s. 445-458.

COVID-19 PANDEMIC IMPLICATIONS FOR THE POLISH LABOR MARKET

COVID-19 is an exogenous shock affecting the functioning of world economies and their labor markets. European countries have faced external shocks many times in the past, but these were usually economic in nature. In March 2020, economies were hit by a violent external shock, but due to other causes of the shock, the economies' response is different. Immediately after the declaration of a pandemic by the World Health Organization, the governments of most countries around the world issued administrative decisions aimed at upsetting economies. These decisions disrupted the functioning of the labor markets. Violent decisions increased unemployment and inactivity, and interfered with the employee-employer relationship. Governments wanting to mitigate the negative effects of the COVID-19 shock introduced savings solutions for enterprises. In Poland, the mechanism of response to the external shock of March 2020 was similar to that in other economies of the European Union. However, it seems that the Polish labor market is characterized by greater resilience, which is why the effects of the crisis caused by the pandemic are not so severely felt. The main aim of the article is to assess the situation on the Polish labor market during the COVID-19 pandemic.

The main research question was formulated in the form of whether the COVID-19 pandemic changed the situation on the labor market in Poland in Q1 and Q2 2020 and if so, which of the labor market indicators reacted most strongly. The empirical study includes a comparative analysis of the basic indicators describing the functioning of the Polish labor market during the COVID-19 pandemic. To determine changes in the situation on the labor market in Poland, the results of the Labor Force Survey (LFS) on the number of economically active and inactive and their detailed characteristics were used. The source of information on the number of economically active and inactive were the databases of the Central Statistical Office and, supplementarily, Eurostat. The empirical study period generally covered Q1 and Q2 2020.

Keywords: labor market, exogenous shock, workers, COVID-19, Poland.